

ET PAR KOMMENTARER TIL EN DANMARKSHISTORIE

■ MOGENS RÜDIGER

Først og fremmest vil jeg hilse *En danmarkshistorie* velkommen. Der er brug for den. Især til universiteternes undervisning i lange linjer, oversigtsforløb, eller hvad den slags bliver kaldt, hvor der har manglet en konsistent grundbog. Ud fra de præmisser er der tænkt over tingene, både fagligt og pædagogisk, og man kan roligt være tryk ved validiteten af indholdet. Dertil fungerer kombinationen af bog og videoer fint, også i undervisningssammenhænge, siger jeg ud fra at have brugt tekster og videoer om perioden efter 1945 på hjemmesiden de sidste to år. Videoerne er gode opsummeringer af teksten, lige til at servere for studerende, og både intro-videoen med Thorsten Borring Olesen og Bjørn Poulsen og interviewet med Helle Strandgaard bringer andre perspektiver på banen.

Kort sagt: Det er som undervisningsbog, den grundlæggende skal vurderes. Og netop på det grundlag er det en rigtig god bog. Fokus er i høj grad på det politiske og økonomiske med en god dækning af det internationale og globale. Det havde jeg også ventet, forfatterne taget i betragtning. Set i det lys er de efterfølgende kommentarer egentlig lidt uretfærdige. Men sådan er det.

Den første kommentar vedrører *periodiseringen*, der jo er en nødvendig øvelse i et værk som dette, et pædagogisk redskab som signalerer, at noget er ved at være overstået, og noget nyt er ved at opstå eller tage form. Mit spørgsmål, som mere er en slags refleksion end en kritik, går på, om periodisering kun er et pædagogisk signal om et sporskifte, eller om periodiseringen betyder noget for indholdet og det fokus, der lægges på den historiske udvikling. Lidt et fodgængeragtigt og retorisk spørgsmål, for det er banalt, at der er en sammenhæng.

Bogens periodisering er, synes jeg, fornuftig i den forstand, at der kan argumenteres for de valg, der er truffet. 1973, for eksempel, giver god mening, hvis man lægger vægt på Danmarks medlemskab af EF, der indiskutabelt var en helt afgørende politisk begivenhed, fordi landet "blev tættere integreret i nye internationale rammer" (s. 369). Politisk sendte valget i december 1973 det politisk-parlamentariske system ud i et udfordrende og retningsdiffust årti. Oliekrisen var ligeledes en disrupter, der fik stor indflydelse på produktion og hverdagsliv, men man kan diskutere, om 1973 giver helt så meget mening i forhold til økonomien – der havde længe være krisetegn – og kulturelt blev sporskiftet kun sporadisk. Min pointe er ikke en kritik af 1973 som brudflade, snarere at det også kunne være både pædagogisk og fagligt lærerigt at fremlægge de kriterier, der ligger til grund for valget. En præcisering, der ville respektere, at historien forløber i forskellige tider og rytmer.

Lidt firkantet sagt er der periodiseret ud fra en traditionel politisk-økonomisk tilgang til historien, og det er bestemt et fair valg, om end, nåja, lidt traditionelt. Men hvordan mon en periodisering ville se ud, hvis man prøvede at droppe den implicitte forståelse af den politiske statshistorie som det basale i historiefremstillingen og som rammesættende for udviklingen? Historiefaget har udviklet sig betydeligt de sidste 40 år eller deromkring, og det ville være rart at se en danmarkshistorie, der reflekterede denne udvikling. Så hvilke kriterier skal man bruge i en periodisering? Hvilken historie ønsker vi at skrive? Titlen i ubestemt ental og forordet lægger op til, at der er andre fortællinger og periodiseringer, hvilket er et godt udgangspunkt, men det kunne have været italesat lidt skarpere i de enkelte afsnit.

Min anden kommentar er, at der er lidt for meget *paradis-på-jord* over fortællingen: Danmark klarer sig økonomisk bedre end de fleste andre lande, demokratiet fungerer lidt bedre osv., osv. Men der er jo også de strukturelle problemer som uligheder i forhold køn og sociale vilkår eller infrastrukturer, der fastholder landet i fossil fortid? Og hvad med konflikterne, de hovedløse beslutninger (som f.eks. genindførelsen af kul i elsystemet som reaktion på oliekrisen), funktionsfejlene (f.eks. i lovgivningsprocesserne), de grimme sager (f.eks. tvangsflytningen af de grønlandske børn i 1960'erne), magtbrynde, korruption osv.? Et eksempel kunne være de såkaldt alternative flertal i 1980'erne. Fodnotepolitikken var et vigtigt konfliktområde, som bliver behandlet grundigt og kompetent, men de andre elementer i det alternative flertal, konflikterne omkring miljø, energi, kultur, retspolitik (herunder indvandring), var ligeledes vigtige – og samlet set var det ud over parlamentarisk fnidder en konflikt mellem forskellige livssyn.

Og hvor er de demokrati-udfordrende kræfter henne i billedet? I stort set hele den demokratiske periode har Danmark haft en højrefløj, der har udfordret retsstaten. Kritikken af demokratiet har også haft udbredt genklang på venstrefløjen, og i det hele taget har hovedparten af de politiske kræfter på et tidspunkt flirtet – eller mere end det – med ideer på kanten af demokratisk tankegang (f.eks. terrorlovgivningen i 2001 og coronahåndteringen), som oftest tæt knyttet sammen med nationalistiske udskejelser. Danmark scorer højt i demokratimålinger, men det er jo ikke ensbetydende med, at demokratiet ikke mødes af totalitære tankegange og udfordringer.

Det tjener *En danmarkshistorie* til ære, at den ikke er lukket om sig selv, men netop lægger op til, at man kan diskutere den – og med den. Det er et fremskridt i forhold til tidligere danmarkshistorier, men det ændrer ikke på, at der fortsat savnes en danmarkshistorie, som i højere grad reflekterer den hverdag, der har været danskernes – i al deres mangfoldighed – siden tidernes begyndelse.

MOGENS RÜDIGER

LEKTOR, DR. PHIL.

INSTITUT FOR POLITIK OG SAMFUND

AALBORG UNIVERSITET

RUDIGER@DPS.AAU.DK